

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.—
pololetna . . . K 2.—
četrletna . . . K 1.—
posamezna šte. 10 vin.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo; roko-
pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.

Štev. 34.

V Ljubljani, 19. julija 1918.

Leto XIII.

Ni kruha, ni zaupanja.

Nemška socialna demokracija jo med vojsko slabo vozi. V Nemčiji jim gre marsikaj narobe, v Avstriji pa še bolj. Veliki čas je pač našel v njihovih voditeljih majhne ljudi.

V vprašanih političnega značaja so delavci že davno drugega mnenja kakor socialno demokratični voditelji. V črnih dneh, ko je kruh ujet, je pa delavstvo začelo izgubljati vero v iskrenost svojih socialno demokratičnih zastopnikov. Vedno bolj se vzbuja in utrjuje prepričanje, da v posameznih slučajih, ki se vedno bolj pogosto pojavljajo, le-ti nasproti državnim organom ne zastopajo niti dovolj možato niti dovolj iskreno delavskih interesov.

V času, ko delavstvo vsak dan bridko čuti, da so obljube po zadnjem splošnem delavskem štrajku v januarju t. l. ostale samo obljube, se vedno česče slišijo glasovi, da so samo voditelji krivi, da sta se obe splošni stavki ponesrečili. Vedno globlji postaja prepad med socialno demokratičnimi voditelji in širokimi plastmi delavstva.

Tudi za delavca, ki mu ni prav nič za blagor ali nesrečo nemške socialne demokracije, je ta pojav nerazveseljiv. V času, ko ni kruha, ko ni pravic, je hudo, da je delavstvo ob tisto duševno in moralno oporo, ki jo ustvarja trdno, neomajno zaupanje v svojo organizacijo in v svoje ljudi, ko vsak ve, da bodo voditelji in tovariši storili svojo dolžnost, pa naj pride, kar hoče. Kar je kruh za telo, je tako zaupanje za delavsko samozavest. Socialno demokratični voditelji, ki so imeli pred vojsko toliko ošabne bahavosti, med vojsko niso mogli preskrbeti delavstvu prvega, zapravili so pa še drugo.

Sedaj se je tudi izkazalo, da so češki in poljski socialni demokratje imeli vendarle prav, da so se pravočasno ločili od nemških socialnih demokratov, ker pri teh manjka poleg drugega še vera v iskrenost v narodnem vprašanju.

Slovenski socialno demokratični mladini so to reč prepozno uvideli in pokazali Kristanu hrbet. Zato so danes sami in morejo samo od daleč opazovati, kako Kristan in njegovi lahkomišelnostno upravljajo zaupanje v socialno demokratično iskrenost.

Slovensko krščansko socialno delavstvo je v času ločitve duhov takoj vedelo, kje je prava pot, ki vodi preko črnih dni v lepšo bodočnost. Ko smo jo nastopili in videli, da smo skupaj vsi, da jih nič ne manjka, smo se radostno pogledali in vera v našo organizacijo in nas same, je bila trdnejša kot kdaj prej. Vedeli smo, da smo v začetku prestali izkušnjo z najlepšim uspehom. Če je kdo v mislih le malce podvomil o kakem tovarišu, pa ga je videl takoj v isti črti, ga je v svoji duši prosil odpuščanja in sklenil, da ne bo podvomil več. To naše zaupanje v medsebojno iskrenost je naš dragocen zaklad v teh težkih dneh.

X.

Rešimo naše delavstvo!

Dve delavski stavki sta končani. Nismo se hoteli obračati javno na občinstvo med stavkama. Delavstvo je priredilo teh stavk z namenom, da stori v boju za svoje pravice korak naprej. Nikakega bojnega razpoloženja ni danes med delavstvom. Med delavstvom je danes vsako uro in minuto v gosteh samo ena obiskovalka, črna skrb: kaj bo jutri, kako se bomo preživeli, kako bomo gledali našo deco, ki nam hoče umreti pred očmi od glada. Položaj v Idriji, v Črni in v Možici je bil obupen. Ta obup je bil oče štrajkov. Delavstvo je vedelo, da s štrajkom ne bo doseglo trajnih uspehov. V resnici lačni ne misli na daljšo prihodnost. Danes in jutri se glasi prvo vprašanje in prva zapoved. Trajnih uspehov stavki tudi nista dosegli, samo za prvo silo se je nekaj dobilo. Pa ni v Trziču in v Jesenicah in po vseh drugih delavskih krajih nič boljše. Vsak trenutek se bojimo, da se vaame iskra v enem ali drugem kraju in zaneti požar. Da to prepreči, je naše delavstvo sklenilo pod geslom: »Delavstvo sebi!« pomožno akcijo v korist stradajočemu delavstvu. V okviru »Jugoslovanske Strokovne Zveze« se je ustanovil posebni osrednji

odbor, te akcije, ki prosi za darove v ta namen. Hvaležno sprejemamo živila vsake vrste, pa tudi denarne prispevke, ki jih bomo porabili za izravnavo med maksimalnimi cenami in med cenami, po katerih bomo mogoče le še kaj živil dobili. Za delavstvo moramo dobiti nekoliko živil, naj stanejo, kar hočejo, kadar gre za življenje in smrt, se to ne vpraša, delavstvu pa hočemo dati živil, kar jih bomo dobili, le po maksimalnih cenah.

Vedno smo bolj zaupali ljudstvu, kakor upravi. Naše delavstvo je stalo vedno na stališču popolne vzajemnosti med slovenskimi stanovmi, zlasti med kmečkim in delavskim stanom, ki tvorita pravi temelj našega naroda, zato tudi v težki uri primed stavkama. Delavstvo ni priredilo teh nih faktorjev.

Naj bi to zaupanje ne bilo varano.

Darovi naj se pošiljajo: Jugoslovanski Strokovni Zvezi v Ljubljani, ki bo izkaze o njih objavljalo v »Naši Moči«.

Načelstvo

Jugoslovanske Strokovne Zveze.

Z lastnimi močmi.

Iz načelstvene seje J. S. Z. 10. julija leta 1918.

Poročilo osrednjega odbora za pomožno akcijo stradajočemu delavstvu se vzame z zadovoljstvom na znanje. Do sedaj se je nabralo precej živil za idrijske tovariše, ker so pa aprovizacijske razmere v vseh delavskih krajih naravnost obupne, moramo nabiranje darov kar najbolj mogoče razširiti. Tudi denarni prispevki so nam jako dobrodošli, porabili jih bomo za izravnanje med maksimalnimi cenami, po katerih se nam vendar mogoče posreči še istakniti kje kaj živil.

Vsa darila sprejema Osrednji odbor za pomožno akcijo stradajočemu delavstvu v J. S. Z. v Ljubljani.

Ker je po sklepu zadnjega občnega zbora postala »Naša Moč« naše glasilo, naj ji redno poročajo vse skupine o dogodkih, ki zadevajo nje same ali naše delavsko gibanje sploh, in sicer potom centrale. Skrbi naj se, da dobi centrala dopise vsak ponedeljek.

Za generalnega tajnika je bil izbran Anton Komljanec, kar bodo zlasti naši člani z Gorenjskega z veseljem pozdravili.

Obupni položaj, v katerem se nahaja letos naše delavstvo, se jasno zrcali tudi

iz blagajniškega poročila. Samo v prvi polovici tekočega leta je Zveza izplačala 2345 K 19 vin. za podpore. Ta znesek se bo v drugi polovici brez dvoma še pomnožil, danes ne moremo računati samo s trgovskim mrzlim razumom, govoriti mora tudi srce. Načelstvo bo vse storilo, da olajša delavstvu te črne dneve, vse prijatelje delavstva pa vabi na pomoč.

Izredni občni zbor skupine J. S. Z. v Idriji.

Občni zbor je zboroval v nedeljo, dne 7. julija; centralo je zastopal odbornik dr. Izidor Cankar. Predsednik Peter Rupnik otvori občni zbor in pozdravi dr. I. Cankarja. Dnevni red je: 1. Poročilo o delovanju skupine v prvih dveh mesecih njenega obstoja, 2. Poročilo o občnem zboru centrale, povišanju prispevkov, koledarčku in »Naši Moči«. 3. Pri dopolnilnih volitvah je bil izvoljen Janko Polanc za zaupnika. 4. Slučajnosti. Predsednik prebere zahteve delavskega sveta. Dr. Izidor Cankar priporoča agitacijo za J. S. Z. Peter Kogej poroča o stavki, ki je izbruhnila v 24 urah. Peter Rupnik utemeljuje, da imamo agitatorični pododsek »Orla«, ki ima nalogo, agitirati za vsa naše misleča društva. Dalje se prosi dr. I. Cankar, da bi apeliral v časopisju na okoličane, da bi nam šli pri stavki s hrano na roke. Vpraša naj se državni poslanec Gostinčar, koliko časa se mora delati pri rudniku kot nestalni delavec, da je isti obvezan delavca stabilizirati. Želi se, da gre k dr. Korošcu za odpravo uradništva, ki ni zmožno slovenskega jezika. Nato predsednik zaključi občni zbor.

Redni občni zbor skupine J. S. Z. Sava-Jesenice dne 16. junija 1918.

Pri občnem zboru sta bila navzoča od centrale Moškerc in okrožni načelnik A. Komlanec. Moškerc poroča: Načelstvo jeseniškega odbora je stalo v rednem stiku z Zvezo v Ljubljani. Blagajna je v redu. Nadalje poroča o splošnem stanju J. S. Z. Na Gorenjskem se je dvignila nova organizacija J. S. Z. v Kranju kot ena najmočnejših. Tu je tudi sedež okrožja. Govornik se spominja dr. Kreka, ki je na Jesenicah zadnjikrat govoril delavcem. — Volitev odbora: Predsednik Korošec Ivan, Sava 172; podpredsednik Markež Jožef, Jesenice 54; tajnik Arnež Peter, Sava 152; blagajničarka Jerica Rekar, Sava 65; blagajničarke namestnica Minka Rekar, Sava 65; odbornika Preželj Anton, Sava 126 in Brtoncelj Franc, Sava 165; nadzorstvo: Oblak Alfonz, Sava št. 155; Žen Makso, Sava 171; zaupniki: Krivic Ivan, Sava 11; Markizeti Lovro, Sava 63; Torcar Anton, Sava 6; Repinc Janez, Sava 145; Krašovec Jožef, Sava 61; Špec Janez, Sava št. 52. — Nato se občni zbor zaključi.

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest groia Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

Tihe solze so lile iz njegovih oči, a kakor je zapovedala naša mati, je odseval z naših obrazov izraz sladke ljubezni. Videli smo, da je to vlivalo balzam v rane mojega očeta. Ko sem se pripravljal, da mu s palico dam jedil in pijače, ga je tolažila moja mati z besedami, ki jih pozna le srce ženske. Čudoviti učinek ljubezni! Vsi smo bili žalostni do smrti, a kljub temu je čutilo naše srce blaženo radost! Popolnoma smo se podvrgli volji Gospoda in usodi, ki nam jo je odločil. Struna bolečine bi bila morebiti v naših srcih počila, če bi ne izpili v minuli noči kelih trpljenja do dna.

Ko sem ponudil palico in videl, da je prijel oče meso, me je pretresla groza; mati in sestra sta tudi obledeli, toda besede mojega očeta so ju kmalu pomirile.

Kaj naj še o tem srečanju rečem? Pre-

Obvestilo skupine J. S. Z. Sava-Jesenice.

Blagajničarka ima uradne ure vsako nedeljo od 9. do 10. ure dopoldne v Delavskem domu.

× × ×

O KONZUMNEM ZADRUŽNIŠTVU.

Med delavstvom kakor tudi meščanstvom je vedno večje zanimanje za konzumne zadruge. Občinstvo bolj in bolj uvideva veliko korist, ki jo imajo ne le člani sami, ampak tudi splošnost, ker so konzumne zadruge nekaki regulatorji cen, ki ugodno vplivajo v korist konzumentom. Če je cena temu ali onemu blagu v konzumu nižja, je prisiljen tudi sosednji trgovec ceno znižati, ker mu sicer preti nevarnost, da izgubi vse odjemalce. Prej je bila konkurenca trgovcev med seboj, ki je delala dnevne cene in vplivala izravnalno na trg, sedaj je pa splošno pomanjkanje blaga in trgovec ne konkurira več trgovcu. Konkurenca torej ne brani več konzumenta, brani se zamore edino sam, če je združen — organiziran v kaki tozadevni konzumni ali gospodarski zadrugi. Konzument, ki kupi v svoji organizaciji, ne kupi drago, četudi plača višjo ceno, ker ostane dobiček skupna lasti zadruge, do katere ima pravico tudi on po določbah pravih. Organizirani konzument je oškodovan le, če odbor blago predrago nakupi. To razmerje je popolnoma razumljivo, če se pomisli, da odbor posluje le v imenu in v korist vseh posameznih članov. Zato se mora prava korist člana vedno kriti s koristjo celote. Odbor, ki posluje torej v korist društva kot celote, dela logično tudi v korist posameznega člana. Nasprotno pa ne delati v svojo pravo korist, še manj pa v korist celoti, kdor misli, da je glavni namen zadruge njegova hipna korist, za trajni razvoj celote pa nima smisla.

Iz tega načela se učimo, da je vsak član konzuma dolžan delati na čim večji razvoj svoje organizacije, kajti čim več članov, tem večji in enotnejši obrat, tem lažji in ceneji nakup, tem cenejša in boljša postrežba članov.

Delavstvo je navezano edino na samopomoč. Ta samopomoč se pa nudi v

najpopolnejši obliki v konzumni zadrugi. Treba jo je le izpopolniti in razširiti. Pri vsakem gospodarstvu pa je treba kapitala in čim večje je gospodarstvo, tem večjega kapitala. Ako se hoče torej delavstvo otrestiti kapitalizmu, mora rabiti protistrup to je lasten kapital, ki se nabira pri dobro vodenem gospodarstvu.

Največji škodljivec lastnih koristi bi torej bil član, ki bi hotel predpostavljati svojo hipno korist pravi koristi celote, ki bi rekel meni dividendo ven, četudi društvo jutri propade ali pa pade na nivo malega branjevca, ker mora kupovati od danes do jutri pri drugem večjem trgovcu.

Vun z našimi pravicami!

Tržiško delavstvo zase. Dne 15. julija 1918 so predsednik skupine J. S. Z. tov. Vidic in blagajnik tov. Koprivnik z načelnikom J. S. Z. dr. Mohoričem pojasnili gospodu dvornemu svetovalcu vitezu pl. Lashanu obupne aprovizacijske razmere v Trziču in prosili nujne pomoči. Razmere so v Trziču in v manjših delavskih krajih še slabše kakor v velikih mestih, v teh se vsaj za visoke cene dobi še vedno živil. Nepoznavalci razmer mislijo, da v manjših krajih delavstvo lahko dobi živil z dežele. To pa ni res. Okoličani večjih mest svoje gospodarstvo vedno prilagodijo mestnim tržnim potrebam, zato lahko pošiljajo na trg sočivja, zelenjav in zgodnjega krompirja. Vsega tega po manjših delavskih krajih manjka. Pa tudi drugih živil se v okolici takih krajev ne dobi, ker je vedno delavstvo po vseh bližnjih okoliških krajih tako gosto naseljeno, da niti ti niso preskrbljeni. V Trziču posluje samo ena poslovalnica vojne zveze, ki svojih nalog ne more izvršiti tako hitro, kakor bi bilo potrebno. Novodošla živila se razdeljujejo včasih cele tri dni, pa bi jih bil vsak potreben prvo minuto. Deputacija je prosila, naj deželna vlada poskrbi, da pride tudi podružnica Prvega ljubljanskega delavskega konzumnega društva v Trziču v vojno zvezo. Vojna zveza noče več sprejemati članov. Tržiški kovači, ki o značaju svo-

je resnica, da je bilo med judi in kristjani vladajoče sovraštvo dovolj silno, da je nevedne ljudstvo gorilo k strašnim zločinom.

Proti večeru je prišla k nam sosedinja, ki je pripovedovala, da hodi po mestu veliko tolpe, o katerih se ne ve, kaj da hočejo. Pristavila je, da so v obližju mestnega zidu oplenili približno deset judovskih stanovanj in nam je pokazala skozi okno, kje gore tiste hiše, ki so jih koncem koncev zažgali.

V strahu in grozi smo se spominjali naših prejšnjih verskih tovarišev. Mislili smo iti v spalnico, ko je nekdo skrivnostno potrkal na vrata. Po prvem strahu sem šel doli gledat. V tem sem zagledal moža, ki se je tiščal k vratom in ga ni bilo za to skoraj mogoče videti. Pričela sva sledeči dvogovor:

»Česa zahtevaš, mož?«

»Ali stanuje tu zdravnik Abulfaragus?«

»Da.«

»Nekaj ti povem, od česar zavisi njegovo življenje in življenje njegove rodbine.«

jega dela gotovo v prvi vrsti spadajo v »Vojno zvezo«, ne morejo vanjo, ker so njih delodajalci v začetku premalo hiteli skrbeti za to. Zlasti slabo je preskrbljeno za tržiško delavno deco. Občinska aprovizacija more nuditi družinam samo po pol litra mleka na vsak drugi dan, pa če ima rodbina tudi po šest otrok ali še več. V takih časih je odgovornost delavskih prvoboriteljev posebno težka. Svariti morajo lahko mišljenejši in vročekrvnejše tovariše pred prenatrženimi koraki in opozarjati poklicane činitelje, da store vse, da se prepreči polom. Gospod dvorni svetovalec je obljubil, da bo za prvo silo preskrbel tržiškemu delavstvu moke in da bo tudi druge njegove želje upošteval.

Deputacija se je zavzela tudi za nahrbtnike. Sedaj delavstvo vidi, da se mora pač samo preskrbeti, če hoče, da se mu ne bo spet tako godilo kakor letos. Zato je umevno, da vzbujajo govornice, da čaka letos nahrbtnike novo preganjanje, mnogo razburjenja. G. dvorni svetnik je pripomnil, da kranjska deželna vlada ni bila ravno preveč stroga v tem oziru, v bodoče bo pa delavski položaj še bolj upoštevala.

Kako sodijo obrtna sodišča. V neki graški kovinski tovarni je bil zaposlen kot brusar pomožni delavec. Prigodilo se je pa, da se je pri brusitvi kamen razletel in delavca težko na glavi poškodoval. Nezgoda se je pripetila vsled tega, ker ni bilo varnostne priprave, katero bi bil moral imeti stroj po tozadevnih obrtnih predpisih. Ponesrečeni delavec je bil zavarovan pri delavski nezgodni zavarovalnici in mu je bila od le te priznana 60odstotna nezgodna renta. Delavec je bil pa mnenja, da ga mora tovarnar odškodovati tudi za bolečine, ker je on povzročil nezgodo s tem, da ni preskrbel varnostne naprave. Obrtno sodišče je v obeh inštancah zavrnilo tožbo iz razloga, češ da je obrtni delavec itak zoper nezgode zavarovan in mora nezgodna zavarovalnica kriti vso škodo, ki nastane delavcu iz delavnega razmerja v slučaju nezgode. Tovarnar bi bil dolžan posebno odškodnino le, če bi bil nezgoda namenoma zakrivil. Takega namena pa ni in ga tožba niti ni trdila, nasprotno se je dokazalo, da je bila nezgoda povzročena vsled tega, ker je delavec stroj gonil s trikratno hitrostjo.

Drugi važen slučaj se je zgodil v neki dunajski tovarni za električne naprave. Tovarna je delala za vojaštvo in je imela vsled tega nekaj vojaščine oproščenih delavcev v službi. Nekega dne je tovarniški inženir nekega delavca odslovil brez odpovedi, češ da naj gre po delavsko knjižico k vojaški oblasti, katera je izročitev delavskih knjižic brez njenega dovoljenja prepovedala. Odpuščen delavec pa ni šel po delavsko knjižico k vojaški oblasti, ampak je vložil po § 80. c. obrtnega reda proti tovarnarju tožbo za plačilo odškodnine in vračilo knjižice. Obrtno sodišče je razsodilo sledeče: Delavec je bil potrjen v vojake, pa začasno oproščen, torej ni bil vojak in tudi ni spadal pod zakon o vojnih dajatvah. Razmerje tovarnarja do vojaške oblasti ga nič ne briga in je bil tovarnar dolžan takoj pri odpustu izročiti mu delavsko knjižico. Če tega ni storil, je dolžan plačati na čas, ko je bil delavec brez knjižice, pripadajočo plačo.

Z neko drugo odločbo je pa obrtno sodišče razsodilo, da pristoji odškodnina po § 1154 c. d. z. tudi akordnemu delavcu za čas, ko je bil iz službe odsoten, da je šel k vojaškemu naboru in pa k pogrebu svojega otroka.

Krvoses kapitalizem.

PO STAVKAH V IDRJI IN V MOZICI.

Ljubljana, 16. julija 1918.

Stavki v Možici in v Črni na Koroškem, kakor tudi v Idriji sta zaenkrat končani. V navedenih krajih ima naša J. S. Z. svojih članov, ki so v borbi za delavske pravice v popolni meri storili svojo dolžnost. J. S. Z. je tudi vse storila, kar je mogla, da stoji na strani svojim članom v upravičenih borbah za najenostavnejše pravice delavstva. Rudnika, v katerih je stavkal naš rudar, sta daleč nazen: eden na Koroškem, drugi na Kranjskem in kljub temu: v obeh krajih popolnoma ista slika. Rudarji stradajo, izjavljajo, da ne morejo več delati! V obeh krajih niso plače v nobeni primeri s sedanjo draginjo. In v obeh krajih delodajalca pripovedujeta, da ne moreta kdosi gavedi koliko rudarju pomagati. En delodajalec je država, vsemogočna predstavljiva oblasti in — minister zavzema stališče, medenih besedi delavstvu, toda pomagati, tako pravi, ne more v polni meri, češ, ako pomagam v Idriji, moram pomagati državnim delavcem v vseh državnih obratih. Seveda: živil ni, pravi gospoda tu in tam. Delavec pa delaj brez živil, če moreš!

Povsod so delavcem, ki so podvrženi vojni dajatvi, povedali, da bodo nastopili proti njim s silo, s katero razpolaga država, če ne bodo šli delati. In delavci so šli na delo v zavesti, da je sicer njih reč pravična, da so le malo zahtevali, a da jim z izgovorom na trdi sedanji čas ne morejo pomagati, dasi so zahteve bodisi na Koroškem, bodisi v Idriji, zelo skromne.

Kar se tiče stavke same, opozarjamo na reč, ki nas je v bridkosti sedanjih hudih dni res zelo, zelo razveselila. V Idriji je namreč stavka sama kot taka izbrisala med delavstvom politična nasprotstva. Stavko je vodil Delavski svet, ki so ga delavci sami sklenili, da vodi njih pravdo. V tem delavskem svetu so bile zastopane vse stranke. Kdor količkaj pozna Idrijo, ve, kako močno so v tej kotlini živega srebra razburkane strankarske strasti. Veliki trenutek lakote in počasnega umiranja je združil delavstvo, da je skupno nastopalo. To priliko si moramo dobro zapomniti, ker se nam ta prikazen zdi v tej delavski vojski najvažnejša. Delavstvo tvori celoto naroda, zato vplivajo na njegove nazore vzori naroda, izraženi potom političnih strank. Delavstvo se zato tudi cepi v skupine političnih organizacij in struj. So pa reči, ki jih mora delavstvo skupno zastopati. Pravo obliko, tako se nam zdi, nam je nudil, da se more to vršiti, delavski svet idrijskega delavstva.

Načelstvo J. S. Z. je šlo v obeh stavkah delavstvu na roke, kar je le moglo. Član njenega načelstva, naš delavski poslanec Gostinčar se je peljal v Možico, kakor tudi v Idrijo. Škoda sicer, ker ni imela centrala v Idriji ves čas zastopnika, a ravno pri preskušanih naših idrijskih možeh in mladeničih se to ni čutilo in to tem manj, ker mi kot pravi demokrati in dr. Krekovi nevredni učenci vemo, da ljudska duša vedno sama zadene pravi pravec in prav za prav jerobstva ne potrebuje, marveč le svetovalcev. V koroških organizacijah je naprosilo načelstvo J. S. Z. urednika »Mira« Smodeja, preskušenega v delavskih bojih, da je zastopal centralo. Česar se je načelstvo v teh bojih naučilo, bo izvajalo naprej.

O poteku stavk objavljamo nespremenjeno, kar sta pisala »Slovenec« in »Mir« o njih. Eden ali drugi poreče: Zakaj ponatiskuješ? Rajši predelaj. Prijatelj, seveda imaš prav, toda pomisli, da mora »Naša Moč« prinašati kronološko natančno poročilo v celoti, ki ga je mogoče podati le, če objaviš vse, kar se je pisalo o tem.

Slovenec je poročal

o stavki v Idriji.

Idrija, 11. julija 1918.

Poslanec Gostinčar, ki je zapustil v torek zjutraj Idrijo, je brzojavil »Delavskemu svetu« v Idriji z Dunaja, da ima ob 6. uri zvečer posvet v ministrstvu.

V Idrijo sta prišla socialnodemokratska tajnika Čobal in Petejan, ki sta se tudi udeleževala posvetov »Delavskega sveta«. Čobalu ni bilo všeč, ker je šel poslanec Gostinčar na Dunaj. Dalje ni bilo Čobalu všeč, ker zahtevajo idrijski delavci slovenščine zmožnih uradnikov in ker so delavci izrazili, da se nočejo pogajati z dvornim svetovalcem Billekom. Zastopnika socialne demokracije sta delavstvu svetovala, naj gre na delo, ker se grozi z vojaško silo, in naj se vrše pogajanja naprej.

Na pogajanja so prišli v Idrijo od rudarskega revirnega urada v Ljubljani svetnik Strgar, od vojaškega poveljstva v Gradcu polkovnik Schneider in od ministrstva javnih del odposlanec Pohl.

Stavka je popolna; niti enega stavkokaza ni. Rudnik je obljubil rudarjem izboljšanje aprovizacije, a delavstvo še ni dobilo ničesar. Pripeljali so v erarično skladišče 4000 kg ukrajinske moke, ki je pa še ne delé; obljubili so tudi 5000 kg masti, katere tudi ni.

Sinoči ob 8. uri zvečer je zborovalo delavstvo: do 1500 oseb, pri »Črnem orlu«. Predsednik »Delavskega sveta« Bajt je prebral zgoraj omenjeno brzojavko, katero so zborovalci navdušeno pozdravili. Čobal in Petejan sta z vso silo pritiskala na delavstvo, naj gre delat. Na shodu so še govorili: Rupnik Peter (S. L. S.), Grum (J. D. S.) in Treven (soc. demokrat). Delavstvo se je branilo iti na delo, preden ne dobi zagotovil za svoje zahteve. Končno se je sklenilo: Delavstvo gre 11. julija 1918 ob 4. uri na delo. »Delavski svet« naj vodi dela naprej. Če se stavljene zahteve čez osem dni ne ugodé, se stavka ponovi.

Kakor je shod sklenil, se je tudi zgodilo. Danes ob 4. uri zjutraj je šlo delavstvo na delo.

Med stavko je bilo v Idriji izredno mirno. Delavci so bili ali doma ali so pa pripravljali drva v gozdih.

Pričakujemo in najodločnejše zahtevamo, da rudarski erar ugodí zahtevam idrijskih rudarjev, ki niso samo popolnoma upravičene, marveč tudi v resnici nad vse skromne.

Poslanec Gostinčar za idrijsko delavstvo pri ministru.

V sredo, dne 10. julija 1918, sta prišla v zadevi stavkujočega delavstva v ministrstvo javnih del poslanca Gostinčar in Skaret. Sprejel ju je minister Homan, navzoč je bil tudi ministrski svetovalec Posch. Poslanec Gostinčar je pojasnil ministru, da sta prišla poslanca v zadevi spomenice stavkujočega idrijskega delavstva. Minister, kateremu so bile zahteve že prej poslani iz Idrije, je izjavil, da so zahteve nesprejemljive, posebno glede na temeljne plače. Pripravljen pa je, da regulira temeljne plače z ozirom na obstoječe mezdne razrede o službenih letih. Skaret je nasvetoval, naj se zvišajo draginjske doklade vsaj za 20 odstotkov. Minister je vprašal nato ministrskega svetovalca Poscha, koliko bi to zneslo. Gospod Posch mu je odgovoril, da bi to znašalo okoli 400.000 K na leto. Z ozirom na sedanje plače je izjavil Posch na poziv ministra, da znašajo povprečne plače idrijskih rudarjev dnevno do 9 kron. Poslanca Gostinčar in Skaret sta odločno izjavila, da s takim zaslužkom v sedanjih časih ni mogoče shajati. Poslanec Gostinčar je opisal nato ministru aprovizacijske razmere v Idriji in povdarjal, da so rudarji prisiljeni celo v okolici do šest ur daleč hoda z nahrbtniki prosjačiti živil, ker bi sicer umrli lakote. Vodstvo rudnika je krivo, ker ni pravočasno preskrbelo potrebnih živil, ki bi jih bilo dobilo, če bi bilo resno kaj za to storilo. Minister je seveda zagovarjal vodstvo rudnika. Obenem je povedal, da je zahteval od prehranjevalnega urada, naj v prvi vrsti skrbe za preživljanje rudarjev, kar mu niso ugodili. Priznal je tudi popolnoma upravičenost zahteve rudarjev, da znajo uradniki slovensko, a jih nima. Posl. Gostinčar je opozarjal ministra na okolnost, da sta bila dva slovenščine popolnoma zmožna rudarska urad-

nika premeščena eden na Češko, drugi pa v Galicijo. Z ozirom na zahteve rudarjev po aprovizaciji je minister izjavil, da je potrebno skrbeti za aprovizacijo rudarjev, a da ne bo mogel lahko ustreči delavstvu, ker blaga ni. Skliceval se je na množine živil, ki jih dobivajo drugod, kar kaže, da dobe manj, kakor zahtevajo rudarji v Idriji. O razmerah v aprovizacijskem odboru je rekel minister, da bo skrbel za to, da bodo delavci natančno nadzorovali, kako se razdeljujejo živila, da bodo imeli popoln upogled in da ne bodo uradniki več dobivali in boljšega blaga, kakor delavci. O dvornem svetovalcu Billeku je minister izjavil, da bi šel že zdavnaj sam v pokoj, a so ga prosili, naj še ostane na svojem mestu. Minister je obljubil, da bodo uvedli kontrolne knjižice za dobavo blaga pri aprovizaciji. Poslanec Gostinčar in Skaret sta z vso odločnostjo povdarjala, da se mora z ozirom na težki položaj rudarjev v Idriji ukreniti vse potrebno, da bodo rudarji v stanu izhajati. Poslanec Gostinčar je opozarjal ministra, da zaslužijo delavci v zasebnih podjetjih vojne industrije od 20 do 40 K na dan, in to navadni delavci, kar mora plačati tudi država, ki nabavlja blago tam. Poslanec Skaret je istotako opozarjal na zaslužke delavstva v vojnih industrijah. Kar tiče zahteve po temeljnih plačah, je minister izjavil, da tiče to bolj starostne preskrbe, kakor pa zvišanja plač, in da ne more zahtevi ugoditi, ker če ugoditi idrijskemu delavstvu, bi moral potem ugoditi tudi delavstvu v vseh državnih obratih. Minister svetovalec Posch je še rekel, da so delavci že zdaj dobro preskrbljeni za starost, ker dobe po 40 službenih letih 70 odstotkov plače. Poslanec Gostinčar je pripomnil, da dobivajo druge kategorije državnih delavcev višjo starostno preskrbino po krajši, deloma tudi 30letni službeni dobi. Minister je odgovoril, da nima v oskrbi monopolov. Poslanec Gostinčar je odgovoril: »Ekscelenca, en sam rudnik živega srebra je v državi in last države same.« Minister je tudi poslanecema obljubil, da bo interveniral pri vojnem ministru, da vojaštvo ne bo šikaniralo rudarjev.

»Mir« v Celovcu je pisal:

Delavski štrajk v Črni končan.

V petek, dne 5. t. m., so šli delavci zopet na delo. Obljubil se jim je priboljšek, 1/2 kg moke za prva dva tedna v juliju. Vojaški poveljnik je deputaciji obljubil, da bo poročal na višje mesto o slabih prehranjevalnih razmerah, ki so delavce prisilile v štrajk. Delavstvo hoče delati, pa se mu mora to tudi omogočiti, ker s praznim želodcem ni mogoče opravljati težkega rudarskega dela. Rudarska uprava bi bila morala prej živež bolje oskrbeti in če ga sedaj res nima, bi pa morala delavcem plače primerno zvišati. Tako milijonsko podjetje bi delavcem pač lahko dalo boljše plače; štrajkujočim je ponudilo 33odstotno zvišanje plač; to bi znašalo za delavca na dan okroglo od 33 vin. do 1 K 13 vin. Kaj si naj danes delavec s to bagatelo kupi? Kakšno srce da ima oskrbnik Glantschnig do delavstva, kaže dejstvo, da v petek, ko je delavstvo bilo že na delu, ni dal avtomobilov na razpolago, da bi pripeljali moko; v soboto popoldne se je šele omeščal. Pač pa sta bila oba avtomobila uradnikom in nekaterim drugim na razpolago, da so se peljali na nemški »volkstag« v Velikovec. Ob takem postopanju napram delavstvu pač ni čuda, da pogajanja delavskih zastopnikov z zastopniki Unije v sredo niso imela uspeha, ampak je delavstvo sklicalo ostale delavce v četrtek na posvet v Črno, ali gredo na delo ali ne. Posvetovanja sta se udeležila tudi zastopnik socialnodemokratske strokovne organizacije g. Dimnik iz Celovca in kot zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze urednik Smodej; delavstvo je bilo naravno razburjeno, češ, da lačni ne morejo delati. Sledilo je pa nasvetu govornikov in sklenilo iti na delo z ozirom na priboljšek, vzdržujoč seveda svoje zahteve. Vojaška oblast je postopala modro in je temu pametnemu postopanju pripisovati, da ni prišlo do sitnih zapeljajev. Drugače pa velikovško okrajno glavarstvo, ki je očitno popolnoma pod vplivom uradnikov Unije. Ko se je posvetovanje štrajkujočih končalo, je okrajni glavar brzojavil, da je — »shod« prepovedan. Človek ne bi verjel taki modrosti! Se okrajno glavar-

stvo ne zaveda, kaj bi se bilo lahko zgodilo, ako se štrajkujočim onemogoči posvet? Saj to ni bil političen shod, čeravno je nekako tako poročal neki Štefan, ki je prišel na posvet kot poročevalec za — Unijo. Navaden zemljan bi pač pričakoval, da bo okrajni glavar v takem kritičnem trenutku prišel sam na mesto in bi sam sklical delavce na posvet ter uporabil vsa sredstva, da se štrajk konča! Upamo, da bo vsaj sedaj okrajno glavarstvo skrbelo za zadostno prehrano delavstva, ker če ne bo prišlo dovolj živil, si lahko vsak izračuna, kdaj da bodo moči delavcev izčrpane.

× × ×

Olja ni. Ko se je pretečeni mesec pričela sezija za solato, je občinstvo, kakor bi bilo zgovorjeno, planilo na skromno zalogo olja, ki so je imeli nekateri trgovci, ter ga pokupilo v par dneh, četudi je bila cena neverjetno visoka, to je 48 K do 52 kron za liter. Novega blaga doslej ni bilo na trg. Sedaj se pričakuje nova pošiljatev z Ogrskega, ki bo stala po 60 K liter. Govori se pa, da so nekateri zahtevali že celo 70 K, to je 80krat dražje kot pred vojno. Kdor premisli razmerje cen in plač, se mora s strahom vprašati, koliko časa bo šlo še tako naprej.

Mast, to je predmet, brez katerega ne more obstati nobeno še tako skromno gospodinjstvo, postaja tudi čim dalje bolj redka in draga in drži nekako korak z oljem. Na Ogrskem je dobiti blaga, pa preden pride do nas, se skoro za polovico podraži. Treba je raznih izvoznih dovoljenj, raznih podkupnin, raznih tihotapcev, pa gre, seveda riziko mora biti tudi plačan.

Blaga dovolj, samo vlada ga ni vstanu spraviti v našo državno polovico. Ogrji so nam nasproti vsemogočni in mi preživljamo ogrski proletarijat, kajti za izvoznico 1 vagona blaga se mora baje plačati za tamkajšnjo aprovizacijo po 10 do 100 tisoč kron odkupnine. Vsi imamo enega vladarja, pa smo vendar tako daleč narazen, potem se pa dobe ljudje, ki se krčevito drže dosedanjih uredb in ne uvidijo, da je reforma nujno potrebna.

Okno v svet.

Parlament zboruje. In Avstrijci se pravzaprav čudimo, ko vidimo, da imamo parlament. Avstrijci smo liki otroci, ki še ne umevajo, kar vidijo in kar slišijo in zato z ročicami tipajo, če je to res, kar jim čuti predstavljajo. Otrok se hitro navadi na to, kar vidi in na svoje lastne čute, Avstrijec pa še zdaj, ko imamo toliko desetletij ustavo, niti ne ve, če so ustave naprave res trajne ali ne. In zato hodimo nerodno politično hojo, čemur se ni čuditi, ker če res misliš, da so ustave narode trajne, te ob priliki spomni, da niso. Zakaj ne čutimo nič posebnega, kadar se zbere parlament? Odgovor je silno enostaven: saj nimamo parlamenta. Nesmisel, boš rekel; saj parlament zboruje! Seveda zboruje, tudi naša ustava obsega določila o njem. Ustava sama je pa ravno na tem, kakor parlament. Navidezno se ti zdi, da imamo ustavo, a taka ni, kakršne so ustave in parlamenti drugod. Avstrijci smo. In zato se ne čudimo § 14., ki jemlje parlamentu vso moč, ker če bi mi imeli res pravo ustavo, bi veljalo v Avstriji to, kar hoče večina parlamenta. To pa ne sme biti, ker bi Avstrija ne bila več birokratično vladana Avstrija in bi ljudstvo gospodarilo v njej. Demokratiziranje ustave in parlamenta je kljub splošni in enaki volilni pravici nujno potrebno.

Odstopiti je moral nemški državni tajnik za zunanje stvari Kühlmann, ker je rekel v državnem zboru, da miru ne dosežejo le zmagovite bitke, marveč tudi delo diplomacije in, no: večkrat je povedal, da želi, naj bi se že

sklenil mir. Poskušal je sicer to, kar je rekel, popravljati, toda moral je iti v pokoj, ker so se generali zvezili nanj in — ker so mu zelo zamerili, da je v Bukareštu, ko je sklepal z Rumunijo mir, ponočeval. Sicer pa nihče ne verjame, da je moral Kühlmann zato iti, kar je govoril, marveč žel je, ker je pri odločujočem malem, a mogočnem krogu zmagal vsemški nazor, ki kljubuje večini državnega zbora, katera želi miru. Sicer je nemški kancelar imel minuli teden dva govora, v katerih je po priliki povedal, da si želi Nemčija miru in da je voljna tudi Belgiji vrniti njeno neodvisnost, kar bi bilo nekoliko ugodno miru, če bi ne bili generali Hoffman in drugi izsilili z Rusijo miru sile in ne sporazuma. Kühlmannu sledi admiral Hintze, o katerem pišejo, da je zelo spreten diplomat, dasi je vojak po poklicu in kot tak gotovo ne bo kluboval, kar bodo zahtevali generali od njega, dasi sta morala ravno najboljša pruska diplomata Stein in Bismarck velikokrat klubovati generalom, ki sicer umevajo svoj vojaški posel, ne morejo pa umevati državniške umetnosti in zahtevajo pri sklepanjih miru takozvanih strateških meja, dasi se tudi vsled novih iznajdb vojskovanje čez noč prekucne, kar nam dokazuje ravno sedanja vojska, ki se vojskuje popolnoma drugače, kakor so si jo predstavljali najboljši generali še pred letom 1914.

Izdajatelj in odgovorni urednik Mihael Moškerc.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Najzanesljiveše sredstvo proti temu je
SURBENJE, „PARATOL“
garje, domače mazilo,
lišaj, Ne maže, je brez duha, torej tudi čez,
hraste. dan uporabno. Velik lonček K 5—
dvojni lonček K 9.— PARATOL—
PRASEK varuje občutljivo kožo.
Skatljka K 3.— Oboje se dobi proti
predplačilu ali povzetju pri
PARATOL delavnici lekarnarja ULMER
Budapešta VII-21. Rózsa-utca 21.

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

VZAJEMNO PODPORNNO DRUŠTVO V LJUBLJANI
registrovana [zadruga]z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenjskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 $\frac{1}{2}$, 15 ali 22 $\frac{1}{2}$ letih v odsekah ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih
Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 $\frac{1}{4}$ o/0.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi;

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti št. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.